

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

V čem bi se lahko, in bi se moralo dolenjsko vinarstvo zboljšati.

Piše R. Dolénc.

Dolenjska je vinorodna dežela, v nji se prideluje na dostih krajih vino in v splošnem dosti vina. Dolenjsko vino je pa tako različne kakovosti, to je dobrote, kakor v le redko kateri drugi vinski deželi. Zravno prav fine kapljice, prideluje se na Dolenjskem tudi nizko, da tudi prav nizko vino. Poslednja vina prevagujejo kaj močno boljša, in od tod izvira ravno, da so dobra, fina dolenjska vina, v obče tako malo poznana. Upraša se, ali bi se pa ne zamoglo na Dolenjskem veliko več fine, in manj nizke kaplice pridelovati, kakor se jo danes? In odločni odgovor na to je — da, le zboljšati je treba dolenjsko vinarstvo v marsičem. Pred vsem je potrebno, da se na Dolenjskem trti le najugodnejše lége za vinograde izvolijo. Dolenjsko podnebje je namreč trtoreji ugodno, vendar pa ne v toliki meri, kakor na primer v Vipavi ali na Goriškem i. t. d. kjer je mogoče še clo v severnih légah, prav dobro vino pridelovati. Pa če smo dobro lego izvolili, nikakor še nismo vsega storili. Drugi pogoj za pridelovanje prav dobrih, da finih vin na Dolenjskem je: da izvolimo prave sorte ali vrste trt.

No, katere vrste trt pa so za Dolenjsko prave? Vse tiste, katere rodijo prav fino, sladkora — cukra, — bogato grozdje, in katere posebno zgodaj dozori. Med zdajšnjimi dolenjskimi vrstami trt bi se moralo toraj vse pozno in slabo zoreče vrste opustiti. Opustiti bi se moralo pa tudi, sicer še dosta zgodaj dozoreče, ako je njih grozdje le bolj vodeno, ki ima malo sladkobe. Ker je pa med zdajšnjimi dolenjskimi vrstami trte le malo takih lastnosti, kakoršne sem ravno navédel, treba druge ptuje vpeljati. Koliko da izdá prava, zgodnja vrsta trte v bolj severnih vinskih deželah gledé dobrote vina, si skoraj misliti ne more človek, kateri se v tem ni skusil.

Prava vrsta trte pa tudi še ne zadostuje. Ako se hoče dolenjsko vinarstvo zboljšati, uvésti ali upeljati se mora na Dolenjskem tudi drugačno obdelovanje trt. Pri zasaditvi trt bi se moralo

pred vsem prav dobro gledati; da bi prišle v prav rédne vrste. Vrste, po en meter druga od druge oddaljene, bi se morale vse tako stekati, da bi jih solnce kar le mogoče dobro obsevalo. Zjutraj obsevalo naj bi jih od ene strani, opoldan ravno po vrhu, popoldan pa od druge strani. V vrstah, bi ne smele trte gostejše stati kakor 60 centimetrov druga od druge.

Na Dolenjskem so vinogradi čisto brez vsega réda zasajeni, navadno dosti pregosti, in v kolikih krajih ne, še z fižolom vsi prepleteni. Kako hočejo priti solnčni žarki v takih nogradih do zemlje in do grozdja, in kako more poslednje dobro dozoreti? — Da se po dnevu zemlja med trtami bolj ko le mogoče sogreje, solnčnih žarkov, toplote navžije, katero po tem po noči iz sebe puhti; to je pravo za zorenje grozdja. To je pa le tam mogoče, kjer so trte lepo, v pravem redu zasajene.

Tretji pogoj, ako hočemo prav dobro vino na Dolenjskem pridelovati je, da trte prav izgojimo. S tem pa razumevamo to, da imajo trte starega lesa pravo obliko in pravo velikost. Zdajšne dolenjske trte so v starem lesu vse previsoke. Odvečna visokost trt pa zahteva veliko večje obdelovalne stroške, koliko ne stanejo že samo potrebni sila močni koli? Odvečna visokost trt v starem lesu slabša pa tudi dobroto pridelka, to je vina. Kakor je namreč kaj ugodno zorenju grozdja to, da solnčni žarki prosto dohajajo do njega in zemlje, ni čisto nič manj ugodno tudi to, da je grozdje bližje tal — zemlje — bolj ko mogoče. Neverjetno pa popolnoma resnično, ker dokazano je, da čim višej raste od tal grozdje ene in iste trte, tim manj sladkora ima v sebi. Na Spodnjem Avstrijskem imajo odločno trtoreji manj ugodno podnebje kakor pa na Dolenjskem, pa vendar pridelujejo veliko finejša. sloveča vina. Od kod pride to? Od kod drugod kakor od tod, ker imajo boljše vrste trt, boljše sajene, posebno pa nizko zgojene. Dolenjska trta seže sé starem lesom dostikrat dva metra visoko, ali pa tudi še više. Na Spodnjem - Avstrijskem so komaj toliko visoke v starem lesu, da jih je dobro iz zemlje videti. In tako odgojujejo trte tudi ob Reni, na

Ogerskem, in sploh povsod tam v severnih vinskih deželah, kjer prav fina vina pridelujejo. Res je sicer, da slana nizke trte veliko bolj posmodi, kakor pa visoke. Pa praša se, kaj je boljše, vedno nizko vino pridelovati, in po slani manj trpeti; ali pa vedno fino vino pridelovati, ter kako leto slano bolj občutiti? — Na to vprašanje, naj si vsak gospodar sam odgovori. Jaz hočem le toliko omeniti, da ni slana samo na Dolenjskem doma, ampak ne manj tudi drugod; kjer pa imajo vendar svoje trte vse prav nizko pri tleh. Nizka izgoja trt, ima pa tudi, razun veliko cenejšega obdelovanja, veliko finejšega pridelka še tretjo korist. Dalje prihodnjič.

Naši Cigani v deželni zboru ljubljanskem.

Kaj? cigani, ti capini so prišli v deželni zbor? tako slišim zaklicati marsikacega Dolenjca. Res sitni in nadležni so dovolj, ali v slavni deželni zbor priti si doslej vendar še niso upali — pač pa so jih tje potegnili naši deželni poslanci to je — pogovarjali so se, kako bi se storila neškodljiva ta zajeda, ta uš naše dežele. Ob kratkem Vam hočem o tem važniše sporočiti.

Uže leta 1884 so naši poslanci prosili slavno vlado, naj kaj stori, da nas varuje ciganske nadleže. Kakor smo zvedeli v seji deželnega zbora 16. pretečenega meseca, je ukazala deželna vlada vsem okrajnim glavarjem, naj ostro pazijo na cigane. Razun tega pa je velela, da se morejo precej čez mejo pognati vsi cigani, ki niso Kranjci. Zato naj zlasti skrbijo žandarji.

Paziti je treba natančno, kateri cigani imajo pri nas domovinsko pravico — zato se je poslal vsem okrajnim glavarjem natančen izkaz vseh kranjskih ciganov.

Potne liste smejo izdajati okrajni glavarji samo takim ciganom, katerim se doslej ni moglo nič očitati. (Taki bode pač bele vrane; cigan je ciganu podoben kakor krajcar krajcarju! — samo ne zvé se ne vse!)

Gospod poslanec doktor Samec je potem predlagal, da naj se sklene, da naj sodniki izrekajo svojo obsodbo, kadar bodo cigane sodili, tako, da morajo ti v posilne delavnice. (To bode dobro, vsaj ima tudi cigan roke menda za delo — ne za uzmanje!)

Potem je govoril dolenjski deželni poslanec g. Pfeifer gotovo prav iz srca vsacemu dolenjskemu kmetu tako-le:

„Slavni deželni zbor!

Mnogo se je že govorilo, ugibalo in sklepalo po raznih zborih kako se znebiti nadležnih ciganov — do sedaj je vse prizadevanje prazno ostalo; vedno še zdihuje naše mirno prebivalstvo pod ciganskim jarmom.

Največ ciganov — kakor razvidim iz izkaza tukajšnjega žandarmerijskega poveljništva in kar znam tudi iz lastnega opazovanja — nahaja se v mojem volilnem okraju, zlasti v Novomeškem, ki je pravi „raj“ ciganom.

Po omenjenem izkazu so sicer cigani brez premoženja, imajo pa „patente“ za nekoliko izmišljeno obrtnijo, s katero si vsaj navidezno prislužijo kruha, v resnici seveda ne delajo nič. Po tem izkazu so: gorenjski in notranjski cigani muzikanti, potikajo se kot godci od sela do sela, med tem ko dolenjski cigani zeló obrajtajo konjsko kupčijo, ki jim zlasti ob sejmovih na hrvaški meji napolnuje prazne bisage; te vrste cigani so najbolj nevarni kmetškemu imetju, kar cela tropa jih pride s sestradanimi konji vred, ki ubogemu kmetu vrtove in košenice popasejo; med tem pa lazijo ciganski otroci od hiše do hiše moledovaje kruha, krompirja, špeha itd.; čez vse nadležne so pa črno-rujave ciganke, ki se ne pusté z lepo odpraviti — nikdar nimajo dosti, prej so se še zadovoljile s kakšnim čikom, sedaj so že bolj razvajene, zahtevajo cvenk in groš; tudi vedeževajo lahkovernim ljudem, ktere na ta način opeharijo za marsiktero srebrno petico.

Tako nadlegujejo cigani na deželi ubogega kmeta, kterege stan, zlasti v samotnem kraju, je silno težaven, odkupiti si mora cigana z vsem, kar ima pri hiši — ako bi ga odgnal, bati se je da mu zažge hišo, ali stori še kaj hujega.

Po mojem mnenji se ne bi smel dati potni list nobenemu ciganu, ker ga zlorabijo, da beračijo in vse oblazijo, ter na ta način raznašajo nalezljive bolezni — kakor se je to zgodilo pred par leti v Krški občini, po kateri so s slamo zatrosili cigani bolezen med živino; iz tega obzira in ker so nepoboljšljivi „uzmoviči“, treba je ciganom brez izjeme tudi strogo zabraniti obiskovanje sejmov.

Sedaj nastane vprašanje, kaj hočemo s ciganom ki so pri nas doma?

Kakor proti trtni uši, tako tudi proti ciganski sedaj ni prave pomoči — razun če bi se rabilo sredstvo, vse cigane iztirati iz naše dežele, kakor se je to zgodilo l. 1744 ob času Marije Terezije in l. 1782 pod cesarjem Jožefom II.

Take temeljite rešitve ciganskega vprašanja sicer danes ne nasvetujemo, vendar pa nekoliko olajšati nameravamo cigansko breme s tem, da mislimo cigane potakniti v posilno delavnico. Ali naložilo se bode s tem naši deželi preveč stroškov, ker so po mojem mnenji vsi cigani zreli za posilno delavnico — cigan ostane cigan. (Res je taka! Vred)

Morebiti bi bilo bolje, če se v posilni delavnici v zavodu Marianum ali Vincentinum odredi in pripravi poseben prostor, poseben oddelek, kamor bi se oddali ciganski otroci, da se tam

podučé v veronauku in drugih potrebnih znanostih, ker pri svojih stariših ne najdejo dobrega izgleda, ampak se le navadijo postavati in lenobo pasti; odraščeni cigani pa naj bi se poslali v Bosno in Hercegovino — (kakor se je nasvetovalo, če se ne motim v Nižje-avstrijskem dež. zboru) — da bi tam namesto hrabrih sinov naše zveste armade nadelavali in popravljali ceste. (To bi bilo pač najboljšé!)

S postavami, kakor so se sklenile leta 1871, 1873 in 1885 proti delomrznim ljudem, katerim pripadajo tudi cigani, bo težko doseči zaželjenega vspeha zlasti ciganom nasproti; sicer se lahko in lepo bere, da treba takim postopacem odkazati primerne dela — ali to ni povsod lahko! — Kdo bo odkazal primerno delo ciganu na deželi kje v samotnem kraju, kdo se bo prepiral z lenim ciganom, ki se bode vedno izgovarjal, da ne umeje tega ali onega dela itd.

Če bi se pa posrečilo prisiliti cigane k delu na prostem v naši deželi, kterege se nikdar ne zmanjka: imamo vravnavati deroče reke, pogojsdovati kras, osušiti močvirja, graditi in vzdržavati ceste itd., potem bodo naši volilci nekoliko lahkeje dihal, kar jaz želim iz vsega srca in gotovo vsi moji tovariši. (Dobro!)

Tako se naši gospodje poslanci potegujejo za nas Dolenjce. Upamo, da vendar ne bode vse zastoj. Le trkajmo, le delajmo, le kličimo — slednjič se bomo znebili ciganskih ujed. Tič je vstvarjen za letanje, človek za delo! Za delo je prejel torej roke tudi cigan!

Delovanje deželnege zborá z ozirom na Dolenjsko.

Z veseljem moramo pripoznati, da so se dolenjski poslanci v letošnjem deželnem zboru pri mnogih prilikah potegnili za korist dolenjske strani. Vsi dolenjski poslanci so s toplo besedo priporočali dolenjsko železnico, gospod poslanec Pfeifer se je oglašil zoper svobodno ženitev, to je, da bi se smel vsak postopač, nimanič in lahkoživec ženiti. Poudarjal pri drugi priliki veliko revščino naših ljudi. Govoril je te-le besede:

„Silne uime preteklega leta zasekale so blagostanju naše dežele globoke rane. Na Dolenjskem je ledeno zrnje (toča) po nekaterih pokrajinah uničilo popolnem polje in vinograde, hudi nalivi povodenj jesenskega časa pokončali so na Gorenjskem in Notranjskem mnogo poljskih pridelkov; tudi je pritiskala po letu nenavadno huda suša; škoda je več sto tisoč goldinarjev.

Poskodovani prejeli so izdatne podpore od Nj. Veličastva in iz deželne blagajnice; žalibog ne

zadostujejo te podpore zlasti v krajih, kjer je vino jedini pridelek, ki daje novce za davke in za razne potrebščine vsakdanjega življenja.

Vsled večletnih slabih vinskih in drugih letin se siromaštvo vedno bolj širi — že v navadnih letinah se ljudje komaj borno preživé, njih obleka je siromaška, nemajo gorke obleke v hudi zimi — večkrat v jedni rodbini samo jeden par škornov, v katerih se vrsté ob nedeljah in praznikih, da hodijo k maši.

Samostalne kmetije ginejo, gospodarji hirajo, čeravno dosedaj še ni nobeden umrl od gládú — takemu seveda ni treba več podpore, on je že preskrbljen.

Vedno se poudarja, da treba krepkega ohraniti kmetski stan, glavni steber naši državi, ali kako naj se to zgodi, če skrb za njegov in njegove rodbine obstanek prisili kmeta, zadnji rep oddati iz hleva; če se mora kmet znebiti živine, potem je propad gotov — to zabraniti je naša dolžnost.

Primerno bogatejše dežele — Koroško, Tirolsko — dobile so o priliki elementarnih poškodovanj precejšno državno podporo, torej sme naša manj imovita Kranjska dežela pričakovati jednakega ozira, ako storjene poizvedbe dokažejo dotično potrebščino.

Z ozirom na navedene razmere stavim predlog: Slavni deželni zbor naj sklène: C. kr. vlada se naprosi, na podlagi storjenih poizvedeb po vremenskih uimah preteklega leta poškodovanim seljanom preskrbeti državno podporo in olajšave pri uplačevanju davkov.

Poslanec Pakiž naglašal je velike troške, katere imajo ljudje pri vojaških naborih in nasvetuje resolucijo, da se c. kr. vlada naprosi, naj bi bila i Ribnica in Velike Lašče naborna okraja.

Deželni predsednik baron Winkler opomni, da tega žalibog vojaške naredbe ne pripuščajo.

Poslanec Faber je poročal v imenu gospodarskega odseka in nasvetoval:

Slavni deželni zbor naj sklène:

1. V cestnem skladnem okraji Velikolaškem mej vasema Videm in Zdenskavas obstoječa občinska pot, ki veže v postavi o uvrščevanju cest z dne 2. aprila l. 1866, dež. zak. štev. 2 pod točko 51 d in točko 66 d navedeno Suho Kranjsko in Rašiče — Krška okrajna cesta, razglasi se za okrajno cesto.

2. Deželnemu odboru se naroča:

a) zadobiti temu sklepu Najvišje potrjenje in
b) po zadobljenem Najvišjem potrjenji potrebno ukreniti, da se ta občinska pot pripravi v tako stanje, kakoršno zahteva postava gledé okrajnih cest.

Predlogi se vzprejmo.

Poslanec Faber poroča o prošnji občine Brusniške zaradi uvrstenja neke občinske ceste

mej kantonske ceste in nasvetuje, da se ta prošnja izroči deželnemu odboru z nalogom, da stvar natančno preišče in v prihodnjem deželnem zboru o njej poroča.

Poslanec Pfeifer: Prošnja Brusniške občine se meni dozdeva prav pohlevna; ona namreč želi, da se kratka občinska cesta mej Brusnicami in Gabrjem uvrsti mej okrajne ceste; imenovana cestna proga dolga je komaj $2\frac{1}{2}$ kil. met., ter se na jedni strani — od Gabrja proti Stopičem — združi s kantonsko cesto, na drugi strani pa — od Gabrja do Brusnic — z Brusniško kantonsko cesto oziroma Zagrebško državno cesto, tako, da je imenovani kos ceste mej Gabrjem in Brusnicami sicer občinska cesta, pa za promet ravno tako važna kakor Brusniška okrajna cesta, ki je le podaljšana proga imenovane občinske ceste. Na tej občinski cesti prevaža se ravno toliko blaga, lesa itd. iz sosednjih krajev, kakor na Brusniški okrajni cesti, in vendar morajo Brusničanje sami vzdržavati to občinsko cesto, dasiravno jo skoraj nič ne rabijo, tedaj je njih prizadevanje, to breme na več ram razdeliti, vsega ozira vredno, tembolj, ker morajo poleg imenovane občinske ceste obdržavati tudi okrajne ceste. Tedaj gorko priporočam to zadevo gospodarskemu odseku in deželnemu odboru, da pri načrtu nove cestne postave ozir jemlje na imenovano cestno progo, ter jo uvrsti mej okrajne ceste.

Poslanec dr. Poklukar je utemeljeval svoj samostalni predlog, glede osnovanja vodne komisije za Kranjsko.

Predlagatelj opisuje škode, katere se vsako leto gode kranjski deželi in katere še nadalje preté. V prvi vrsti barje, za katerega osuševanja so že predniki mnogo storili, potem Loška in Cerkljska dolina, Logaški okraj, na Dolenjskem: Šmarje, Grosuplje in Račenska dolina, Temeniška, Mokronoška dolina, in pa Močvirje ob Krki, vrhu tega pa še gorski potoki na Gorenjskem, ki so napravili toliko škode.

Poslanec Klun predlagal je, naj se občini Dolenjovaški za razširjenje šole, ki se je lani izvršilo, vrne znesek 415 gld. $36\frac{1}{2}$ kr., ki ga je morala občina plačati kot odkupnino za orglarsko biro. Predlog se je vsprejel.

Poslanec Robič poročal je o užitninskem davku v podobčini Bistric. Poročilo se glasi:

Vsled sklepa slavnega deželnega zbora od 14. oktobra 1884 predložil je deželni odbor prošnjo občinskega zastopa v Št. Rupertu c. kr. deželnemu predsedništvu in toplo priporočal, naj bi visoka vlada kakor hitro mogoče določiti blagovolila, kar je potrebno, da se v občini Bistrica (glavna občina Št. Rupert) v Krškem okraju užitninski davek za vino najnižje vrste pobira po izredni tarifi na podlagi dosedanje 50 letne prakse

o izvršitvi dekreta dvorne komore — 25. januarja 1834, št. 4013 (zbirka provincijalnih postav za Ljubljanski guvernement, 16. vezek l. 1834.)

Na to je deželno predsedstvo naznanilo, naj bi se pravomočno dokazalo, da je res, kar se trdi v prošnji in v poročilu upravnega odseka slavnega dešelnega zbora, namreč, da je bila Bistrica s Pijavico jedenkrat v jedno davčno občino združena. Vsled tega se pozveduje po tem dokazu in se bode potem prošnja zopet predložila c. kr. deželnemu predsedstvu.

(Dalje prihodnjič.)

O žganjepitju.

(Konec.)

Ker sem že pri tem predmetu, naj omenim, kako se ljudski učitelji pritožujejo o vedno se množčih slaboumnih, bolehavih otrocih, ki jih stariši v šolo pošiljajo. Od kod izvira neki to? Ako je oče večni „šnopsar“, ni drugače mogoče, da morajo biti taki otroci njegovi. Enako temu žalostne so tudi prikazni, da je vedno večje število gluho-nemih, slepih, kruljastih otrok, ki se nahajajo vzlasti pri najrevnejšem in zankrnem stanu. Posebno pri onih rodbinah vidimo take revččke, katerih očetje so strastni „šnopsarji“.

Ako se bode pil šnops v taki meri še nadalje, kakor se to sedaj zgodi, pričakovati imamo silno ničvredni prihodnji zarod. Ko bodo naši otroci odrastli, udali se bodo žganjepitju še bolj, kakor njih sedanji stariši.

Da ne bode kdo menil, da pretiravamo, da preveč črno risamo, preidimo k odgovoru družega vprašanja: Kedo pa dandanes sploh pije „šnops“?

Najbolj žalostno je videti, da dandanes fantje, namesto, da bi se pri polhcu vina razgovarjali, delajo to le pri „frakeljčkih šnopsa“ v šnopsarijah.

Ravno tako žalostna je pa tudi še druga prikazen, da se možje po nedeljski službi božji ne snidejo več, kakor popred v gostilnah, kjer bi poliček ali dva spili, ampak le v šnopsarijah. Posamezni so sicer še tako pametni, da imajo glazek vina raje, kakor frakeljček šnopsa, toda njih število krči se bolj in bolj.

Ta žalostna navada se je uže prav zelo vkoreninila pri nas na Kranjskem, neizvzemši vinskih krajev.

Najbolj se je pa podvrgel „šnopsu“ rokodelski stan, dninarji in hlapčevski stan.

Kako množino šnopsa popije prebivalstvo samo na Kranjskem, o tem se prepričamo prav lahko:

Lansko leto potrdila se je deželna postava, s katero se nalaga davek na žgane pijače in sicer po 3 kr. na liter. Marsikateri bi menil, to je malo, kaj zamore tak davek prinesiti. Toda poslušajte: Pobiranje davka na žgane pijače oddalo

se je užitninskemu zakupu za 30.000 gld. na leto. Recimo, da ti ne delajo zastoj, da morajo tudi svoje agente plačevati, in zaračunimo jo tu samo 30.000 gld., *) tedaj donáša davek na žgane pijače 60.000 gld. na leto v naši majhni deželi, pri tem da se pridela in popije mnogo vina. Koliko šnopsa se pa popije, predno davek na leto toliko prinese? 33 litrov daje še le en gold. davka, tedaj moramo 33 množiti s 60.000 in to znese 1.980.000 litrov t. j. blizu 2 milijona litrov žganja popije naše prebivalstvo vsako leto! Vzemimo nadalje, da je na Kranjskem pol milijona prebivalcev, od teh je polovico ženskega spola, ki ga ne pije navadno. A ostane še četrt milijona, o teh je polovica otrok in taci, ki ga ne pijejo n. pr. izobraženci; tedaj je na Kranjskem skoraj polovica ali da ne izrečemo previsoke in napačne sodbe, tretjina vseh možkih, ki skoro dan na dan ta strup v se srkajo, same sebe uničujejo, svoje otroke nesrečne delajo; sploh pa hira vsled tega vse premoženje dežele.

Pri tem je edina pomoč ta, da se davek na žgane pijače tako visoko poviša, da bodo morali dosedanja kupčevalci s šnopsom, žganje tako drago kakor vino prodajati; ali pa čega bodo ceneje, da bode tako slabo, da ga navadno ljudstvo ne bode moglo uživati, ter bode raje po vinu seglo in tega pri delu zauživalo in ne več sedanjega strupa. Kako so resnične te besede, vsprevidi lahko vsak, sprevidi pametni posestnik in kmet, a sedanje navade ne more odpraviti nihče poedini; zato je treba, da vmes seže postava. Pomagano bi bilo s tem tisočerim. Ne samo, da bi se nesreče vsled pijanosti zelo zmanjšale — Kdo ne vé — koliko nesreč je vsled žganje-pitja že nastalo — pomagalo bi se posestnikom, kmetom, obrtnikom, rokodelcem, ki imajo sedaj v največjih slučajih take možke posle, ki so — šnopsu — podvrženi, ustrezno bi bilo občnemu zdravstvu, pomagano bi bilo vsem zadevam.

Največ storilo bi se pa s tem, da se naša vinorodna Dolenjska svetovnemu prometu — z železnico — odpre. Koliko dobrega vina pridela se vsako leto na Dolenjskem, kaj pomaga to, če pa je prevažnje tako težavno in drago, da je vino za Gorenjce od tu pripeljano zelo drago, da mu ni moči s šnopsom tekmovali!

*) Letos bode baje podvzetnik plačeval 50.000 gold. Uže ve zakaj!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Deželni zbori so se sklenili; tudi naš je končal svoje delovanje 23. pr. m. Obravnavali so

sploh le bolj gospodarske reči: kako bi se vrnale reke, hudourniki, da ne bi delale kmetovalcem tolike škode, kako bi se dalo zboljšati narodno gospodarstvo, — napravile železnice, zboljšale ceste, da naj se oistreje postopa proti potepuhom in lenuhom, da naj se bolj obdači strupeni „šnops“ itd. Le v češkem deželnem zboru nemški liberalci niso dali pokoja, bilo je jeze in nepotrebne prepire zaradi nemškega jezika, kteremu nihče sile ne dela, toliko, da se je kar kadilo! Ako tak Nemec ne gospoduje nad družimi, pa kriči, da se mu godi krivica.

Kaj je delal naš deželni zbor zlasti za Dolenjce, popisujemo na drugem kraju. Tukaj omenimo samo, da se je sklenilo, da se napravi vinarska in sadjerejska šola na Dolenjskem pri Novem mestu. Kupi se grajšina Grm z blizo ležečim posestvom za 30.000 goldinarjev. To bode za nas velika dobrota.

Na Koroškem Slovencev nečejo več poznati. Slovansko ljudstvo pa se gori malo zaveda, da je slovensko: dá se se voditi liberalnim Nemcem in odpadnikom. Sedaj volijo gori državnega poslanca. Slovenci bi prav lahko zmagali, ali ni je prave gorečnosti. Zato se sporoča iz Koroškega, da bode zmagal liberalni Nemec. Koroški kmetje premalo berejo — zlasti izvrstni list „Mir“, — ki je pisan navlašč za Korošce.

V Trstu so zmagali v šestih volilnih okrajih slovenski okoličani s petimi poslanci, v šestem pa je izvoljen hrvaški odpadnik, izdajica Križanac, ki je sedaj najhujši Lahon.

V Poreču v Istriji nasproti pa so Hrvatje pri mestnih volitvah popolnoma premagali Lahone — povsod so zmagali zavedni domorodci ter pokazali, da so Slovani in Avstrijanci.

V Reki so spustili one štiri mlade ljudi, ktere so bili zaprli, češ, da so vojake šuntali k upor, ker se je pokazalo, da vse skupaj ni bilo nič.

V Štajerskem deželnem zboru so sklenili, da se mora med štajerskimi Slovenci po šolah še bolj nemškutariti, kakor doslej.

Na Poljskem se že dolgo prepirajo Poljaki in Rusini — oboji Slovani. Letos so vendar prišli stopinjo bliže do sprijaznenja, ker so Poljaki Rusinom dovolili mnogo pravice po šolah — gledé njihovega jezika.

Na Ogerskem, zlasti v južnem delu se godi ljudem slaba. Davkov ne morejo plačevati. Samo Temešvarski komitat je dolžan na davkih 5 milijonov goldinarjev. Kmetije gredó na boben — judje jih kupujejo. Sedaj je prišla pa še velika povodenj. V Radni blizu mesta Kološvara je pod vodo 90 hiš, v Lipi pa 200. Več, kakor 50 poslopij se je podrlo. Veliko tisoč oračev polja je poplavljenega — ali bati se je še hujše nesreče.

Državni zbor se je pričel na Dunaju 28. januarja. Bati se je, da bodo razprave v njem jako viharne, ker nemški liberalci obetajo, da bodo nagajali, kar se bode dalo.

Kaj je novega po širokem svetu?

Med **Bolgari** in **Srbi** še ni miru, da si bi bili tega obe dve državi jako potrebni. Bolgarska je pripravljena — ali drugačni so Srbi. Viši vladniki slepe kralja, češ, da ljudstvo hoče še vojsko, kar pa nikakor ni res. — Vse kaže, da so si Srbi in Grki podali roko, da bi skupaj vojskovali — zoper koga? — ali samo zoper Turka ali tudi zoper **Bulgare**? — kdo vé! — To je menda vzrok, da se Grška kakor Srbija kuja odložiti orožje, kakor zahtevajo evropske velike države. Turčija bi imela tudi odložiti orožje. Ima že 300 tisuč mož vojske v Evropi. Ali ker Srbija in Grško tega noče, pravi Turčija, pa tudi jaz nočem.

Viditi je vendar, da je velikim silam zlasti **Angležkej** na tem resnica, da se doli ne prične nova vojska. Ostro so zahtevali od Grkov, naj odložé orodje. Ti se obotavljajo; ali angleške vojne ladije so dobile povelje odjadrati na Grško. Grki so na to s svojimi hitro bežali iz Pirejske luke, da bi jih ondi Angleži ne zajeli — ter brodari v Evbejsko lukó, odkodar se laglje uide! — Tudi Nemci bodo baje pritiskali na Grško — poslali so že doli eno vojno ladijo. — Drugi pa zopet trdijo, da je zadnji čas Srbska voljna mir skleniti. Pač prav bi bilo to, kajti mogočne države se ne bodo zbale malih — in nič čudnega bi ne bilo, ako bodo naši regimenti šli sprehajati se v Srbijo, ako ostane trmoglava.

Brezdvomno je sedaj, da bode **Bolgarija** ostala zedinjena. To dobro vé knez Aleksander, zato si prizadeva na vso moč, kako bi zboljšal vojsko iz novopriklopljene dežele — vzhodne Rumelije.

Kakor smo že zadnjič povedali, vse kaže, da se bode napravil mir med Prusijo in katoliško cerkvijo. — Poljakov in Avstrijancev pa vender še ne nehajo iztiravati, dasi so se za-nje potegnili v državnem zboru nemški poslanci sami. Rusi jim bodo baje s tem povrnili, da bodo iztirali iz svojih dežel vse Pruse, katerih je čez 100 tisoč.

Rusi imajo še vedno polno dela s prekucuhi — anarhisti. — V Aziji prodirajo Rusi vedno dalje od severa proti jugu. Zadnji čas so se napravili od kašpiškega jezera dalje do mesta Ašabada — od tod jo bodo speljali dalje do Merva in — do indijske meje. Le ne ve se, kaj pa porekó k temu **Angleži**, ki si ravno tako osvojujejo dežele v jugu, kakor Rusi v severu; zadnji čas so zaseli prelepo, prebogato deželo **Birma** med sprednjo in zadnjo Indijo. — Doma pa je An-

gležko ministerstvo odstopilo, ker je dobilo v zboru pri glasovanju nezaupnico.

Na **Španjskem** se polagoma pripravlja upor, revolucija. Neté jo nezadovoljnéži, ki prebivajo zunaj Španije zlasti na Francoskem. Vlada je to uže zdavnej slutila. Zato je zaukazala uradom ob Francoskej meji in konzulon svojim po Francoskem, da naj ostro pazijo na vse španjske uhajače — ter naj vse natančno sporočé vladi. — Pa tudi doma si prizadeva vlada na vse moči, da bi ohranila mir. Zaprli so vrednika necega zapeljivega lista, v mestu Sevilji pa so spravili pod ključ mnogo ljudi, ki so se natihome pripravljali na upor zoper vlado. Vojvoda Seviljskega pa so obsodili v ječo za osem let.

V **Sudan** v Afriki, kjer je nekđaj rogovilil krivi prerok Mahdi, je grozna lakota. Bogati in revni dobivajo na mesec po dva dolarja, da ne umré lakote. — Prodirajo proti Egiptu le da bi plena dobili. Zato se pač ni mogoče sedaj pogajati z njimi, kajti lakota se z besedo ne utolaži. Doma nimajo zgubiti nič, ker nič ni — v Egiptu pa upajo vse dobiti. — Ako se pobije eden oddelek, pa se pridrvi druga tropa lačnih črnuhov.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

Ko je v minulem poletji toča silno škodo po Dolenjski napravila, in je slavna vlada napovedala, škodo ceniti, bil sem tudi jaz v cenilno komisijo mesto gospoda župana poslan, ki je bil tisti čas zadržan. Pri tej priliki sem se o marsičem podučil, kar mi poprej ni bilo znano; pa bi bilo treba, da bi bilo znano vsacemu posestniku. Za slučaj, ko bi vas, dragi kmetovalci, zopet kdaj nesrečna toča obiskala, si zapomnite dobro to-le:

1. Ne čakajte, da bi vas kdo vprašati hodil, ali je toča vaše polje, vaše vinograde zadela. Če vas je nesreča zadela, naznanite to nemudoma županu.

2. Pustite, ako je mogoče, potolčene sadeže, bodi si žito ali karkoli, pri miru, dokler gosposka ne pošlje cenilne komisije. Kar se pa po navadi ne more zgoditi tako hitro, kakor bi poškodovani radi.

3. Ako pa ne kaže, n. pr. potolčeno žito brez daljne škode na njivi pustiti, pustite na vsaki njivi saj pol ali četrť enega kraja popolnoma pri miru; da bo došla komisija saj iz tega mogla ceniti, ali vam je toča pokončala cel pridelek ali pol, ali kolikor si bodi. Če komisija pride, da bi škodo cenila, pa ne najde družega, ko že omlaćeno slamo pred podom, tedaj ne more pri najbolji volji škode ceniti. Kar se ne vidi, to ceniti ni mogoče. To pa je za poškodovanega druga nesreča, ker se mu potem tudi davek od dotičnega zemljišča odpisati ne more. Zastonj in nespametno

je potem vse hudovanje nad cenilci in ostalimi člani komisije. Komisija ni zato poslana, da bi kmetu pravico kratila, ter je že tako sestavljena, da se kaj tacega bati ni; ali kar ne vidi, ne more reči da je vidila. Zapomnite si pa tudi to, da ne pričakujte, da bi vam gosposka, če vam je toča škodo napravila, odpisala kar vse davke. Davki se odpišejo le od poškodovanih parcel, in to tudi le po razmeri škode; ne pa kar od vsega zemljišča. Če je toča vzela ves pridelek, se odpišejo vsi davki; a če ga je vzela le pol ali eno četrt, se odpiše od dotične parcele tudi le pol ali ena četrt davka.

Piše se nam:

Iz Št. Jurija pod Kumom. — V preteklem letu nismo bili nič kaj veseli. Bolezen „davica“ je nas zelo nadlegovala, skorej bi rekel, da ni hiše v naši duhovniji, da bi je ne bila ta bolezen obiskala. Tudi do 50 let starim ni prizanesla. Tako hudo in neusmiljeno je davila, da so morali iz nektare hiše po dva ali tri na dan na pokopališče odnesti. Šolo obiskajočih otrok je v preteklem letu podavila 30.

Iz Semiča 25. jan. — Tukajšna narodna čitalnica pod sedanjim novim g. predsednikom in njegovim odborom jela je sijajno napredovati: v teku enega meseca smo imeli vže tri veselice s tombolo, petjem, godbo in besedami.

Da je naša čitalnica kot v mladeniški dobi vživela, kaže ljulstvo, ki se toli mnogobrojno udležuje zabavnih večerov in veselic — in pa pristop častitih udov, kajti v teku 14 dni novega leta pristopilo je že 10 novih udov. Čast in hvala jim!

In kdo za napredek naroda vnet bi ne bil vesel, ako vidi, da so ti častiti udje izmed domačega ljudstva, ko vidi, da se je ravno to ljudstvo jelo probujati in napredovati. Gotovo je zares lepo videti, našo čitalnično sobano, vsako nedeljo, polno ukaželnih udov. Prav tako dragi Semičani; le naprej!

Zadnja veselica dne 24. januarja bila je vendar izmed vseh dozdajnih še najlepša. Dobitki bili so jako lepi in primerni, prosimo pa zato, naredite nam zopet hitro kaj sličnega.

H koncu pa prosimo, da bi slav. čitalnični odbor ukrenil, da tisti ud, ki se je častitim gostom kot ženin predstavil, pri prihodnih veselicah rajši doma ostane. Kaj si bode vendar ljudstvo od naše čitalnice mislilo, ako inteligen ten in izobražen gospod, častite goste s psovkami žali. Mesto, da bi se kaj lepega posne manja vrednega slišalo, čuje se od njega le prepri in psovke.

Vam gospod ženin pa rečem: S psovkami in preprirom se ljudstvo ne izobražuje, zato ostanite rajše doma?

Domače vesti.

(Župan novomeški) je zopet gosp. Dr. Albin Poznaik. Bil je v seji 29. t. m. z 15 glasovi, izvoljen. — Za prvega svetovalca pa gosp. Adolf Pauser z 10 glasovi, gosp. pl. Lehman za drugega svetovalca z 15. glasovi in gosp. Adolf Gustin z 12. glasovi za tretjega svetovalca. Vsi so takoj v roke gosp. vladnemu svetovalcu in okrajnemu glavarju Ekelnu zvesto obljubili.

(Gosp. c. kr. državni pravdnik Josip Gerdešič) imenovan je nadsodnji svetovalec, in je premeščen v Ljubljano. Gratuliramo, pa ob enem obžalujemo, da nas zapusti. Dne 30. t. m. napravili so mu njegovi prijatelji slovesno večerjo.

(Dolenjsko pevsko društvo) bode združeno s novomeško čitalnico priredilo 7. februarja v dvorani Narodnega doma svečanost v spomin prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika. — Pri tej svečanosti bodo se pele le-te pesni: 1. Poputnica N. Jurišiča. Heroički zbor, spjeval L. Varjačič, uglasbil Ivan pl. Zajc. 2. Njega ni. Besede Simon Gregorčiča. Četvero-spev, uglasbil A. Foerster. 3. Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesnij. Za možki in ženski zbor in samospeve s klavirjem zložil Ant. Foerster. Prijatelje petja opozorimo, naj nikar ne zamulé lepe prilike, slišati krasno petje; Pevsko društvo lepo napreduje, kajti že pri vajah smo občudovali dovršenost petja, in veseli pričakujemo slavnosti. Tudi za ples se delajo velike priprave, in le ponavljamo, pridite, člani obeh društev prav obilo.

(Krška okrajna posojilnica) je imela 24. januarja občni zbor, o katerem bomo prihodnjič poročali. Te dni bila je tudi v Krškem videti velikanska menažerija, to je razstava divjih zverin vsake vrste, tukaj je to kaj ne navadnega, in se je ljudstvo jako zanimalo.

(Bralno društvo) v Šmarji pod Ljubljano ima sledeči odbor: Ivan Borštnik, predsednik; Ivan Aljančič, podpredsednik; Josip Svetina, tajnik; Josip Ogorelec, blagajnik; Srečko Zalokar, knjižničar; Ivan Lah in Josip Perčič odbornika.

(Metliške čitalnice) novi odbor: A. Navratil, predsednik; Josip Smodej, tajnik; Fran Wacha, blagajnik.

(V Vel. Lašiče) je prišel za župnika čast. gosp. Gerjol od sv. Gregorja.

(Bilanca) prve dolenske posojilnice v Metliki, registrirane zadrage z neomejenim poroštvom konec leta 1885. — Imetje: 1. Gotovina konec 1885. leta 6889 gl. 18 kr. 2. Posojilo na posestva 20253 gl. 3. Posojila na

menjice 119705 gld. 64 kr. 4. 418 bukvic v zalogi à 15 kr. je 62 gold. 70 kr. Skupaj 146910 gl. 52 kr. — Dolgovi: 1. 494 društvenih deležev à 18 gld. je 8892 gld. 2. Hranilne vloge 133589 gld. 80 kr. 3. Društveni zaklad 1733 gl. 33 kr. Čisti dobiček 2695 gl. 39 kr. Skupaj 146910 gl. 52 kr.

Darovi za prenovljenje frančiškanske cerkve v Rudolfovem:

(Dalje.)

Častiti gospod	Jos. Samide	3 gld.
" "	Fr. Brule	3 "
" "	Ant. Zore	5 "
" "	Jan. Dolinar	5 "
" "	Aug. Sinkovec	2 "
" "	kanonik L. Jeran	5 "
" "	Neimenovani	5 "
" "	Miha Barbo	3 "
" "	Al. Bobek	2 "
" "	Jan. Germ	10 "
" "	J. Medved	1 "

(Dalje sledi.)

Razne vesti.

* (Velikanski sod v Heidelbergu) na Nemškem, kjer bodo letos praznovali petstoletnico ondotne visoke šole, misli pri tej priliki vinski tržec napolniti, ker se nadja, da ga bode z dobičkom vsega potočil. Ne verjamemo, kajti sod meri 120.000 bokalov ali 3000 veder ali 300 štertinkov. Če ga bo napolnil z dobro kapljico se mu morda posreči kupčija.

Listnica uredništva: Gosp. Sajé v Št. Jarneju. Vsaj ne bode te nam zamerili, da Vaših člankov, za katere smo Vam sicer hvaležni, ne bomo več zdaj priobčevali, ko je sam g. ravnatelj Dolenec začel v naš list dopisovati.

Gosp. J. P., krojač na Krki. Na lanskem vabilu „Dolenjskih Novic“ v 12. vrsti je pisano, da je list tacim namenjen, ki družih listov ne beró. — Se vé, Vi ste premodri in preučeni gospod, za Vas ni naš list, saj to vidimo iz Vaše lepe pisave in olikanih izrazov, ktere rabite.

Mnogim gospodom naročnikom! Radi bomo na izrečene želje ozir jemali, kolikor nam prostor pripušča, ali žalibog, vsega ne bo moč; važnejše iz deželnega zbora že danes nahajate.

Smešnice.

„Kaj se pa tako klaverno držiš, Tone?“ — „Kaj bi se ne, zopet je žena lonce razbila!“ — „No, Bog te varuj bujega, to se lahko primeri.“ — „Da, lahko, ali moja žena vse lonce na moji glavi razbije.“

Gost pokliče krčmarja ter ga vpraša za račun; imam en vrček pive in 7 kruhov, koliko sem dolžan? — Krčmar odgovori: 26 krajcarjev; in kedar vas bode zopet tako žejilo, pojdite raji k peku in si dajte od tam vrček pive donesti.

Neki gospod ugrabi tatú, ki mu je ravno iz žepa denarnik ukrad, drži ga za vrat in preti mu, da ga bode sodniji izročil, ker je tako velik tat. — Tat odgovori gospodu: Vi ste veliko večji tat od mene, ker me celó ob moje dobro imé pripravite, ako me pri sodniji zatožite.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Sejmi na Dolenjskem.

Dné 3. febr. v Žužemberku in v Krškem; torek po svečnici v Metliki; četrtek po svečnici v Šent Jerneji (Dolenjsko); 9. febr. v Boštajnu in v Zagorji (za Savo); 14. to je na sv. Valentina dan v Št. Lambertu.

Loterijske srečke.

Trst	16 januarja	12	16	53	57	22
Gradec	23. januarja	51	34	67	36	50

Objava.

Podpisani objavim, da nisem o gospodu M. Kocbek-u c. kr. notaiju v Kostanjevici nikdar nič žaljivega izustil, in ko bi bil kaj rekel, bilo bi se to le iz nevednosti zgodilo, posebno, ker nisem k temu nikakovega povoda imel in do danes imenovanega gospoda notarja niti poznal nisem. [9]

Krškavas dne 28. januarja 1886.

Anton Tancig, c. kr. poštar.

Hrastov hlod,

120 cm. dolg, za vinsko prešo pripraven, hrastov čok za mesarja, 90 cm. debel, in več lepega stoječega hrastovega lesa za prodajo v Trst pripravnega, je naprodaj proti gotovi plači na Cegelneci pri Novem mestu.

[7]

Janez Dular.

Surova vazelina (Rohwaseline) je

rudninska mast, najboljši mazilo za usnje in obuvale, posebno za lovske čevlje, jermenje, komate, kovaške mehove, mašine, brizgalnice, stroje, železo in kovino, da se ne riba in ne zarujavi, in sploh za mazanja potrebno orodje.

Preizvrstno je pa tudi to mazilo za mazanje

konjskih kopit.

Da je to resnično, spričuje in priporoča vis. c. kr. vojno ministerstvo z ukazom štev 2030 od 12. julija, in premnogo prvih c. kr. živino-zdravnikov.

Gotovo Vam bodo pa tudi naslednji gospodje radi povedali o tem, ker so že popolnoma prepričani: Spoštovani gospod A. Kunstek v Št. Vidu, J. Tomić v Trebnjem, J. Podboj v Žužemberku, J. Šmeidek na Toplicah, J. Hude v Mirni peči, A. Rep v Trstu, M. Bervar v Zagorji, J. Zupančič v Kolovratu, J. Plesec v Črnomlju, J. Likar v Idriji, in več tisoč družih. Naj bi se toraj vsaki prepričal o tej izvrstni znajdbi, ker cena je jako nizka in sicer v plehnatih škatljicah po 10, 35, 50, (1 Kg.) 80 kr. in za kolikor kdo hoče, vsakim iz tem pogojem, ako mu ne dopade, da vzamem mazilo po kupljeni ceni nazaj. — Trgovcem pošiljam na poskušnjo po znižani ceni.

FRANC RUS,

[6—1]

zaloga surove vazeline v Rudolfovem.

Novomesto. — Natianil J. Krajec.